

چکیده

مقدمه: ساختار سازمانی، راه و شیوه ای است که به وسیله آن فعالیت های سازمان تعیین، سازماندهی و هماهنگ می گردد. وجود ساختار سازمانی مناسب و متناسب با اهداف و راهبردهای سازمان، نقش بسزایی در افزایش کارایی و اثربخشی دارد. در این مطالعه، ابعاد ساختاری و محتوایی ساختار سازمانی سطوح اول و دوم نظام ارائه مراقبت های بهداشتی در ایران بررسی و الگوی مناسب جهت این نظام طراحی گردید.

روش پژوهش: این مطالعه به صورت مختلط و به دو روش کمی و کیفی انجام شده است. در مرحله اول، ساختار سازمانی موجود به روش کمی و با استفاده از پرسشنامه بررسی گردید. به این منظور، ۱۱۰ نفر از مسئولین مراکز بهداشتی درمانی شهری و روستایی و واحد گسترش شبکه جهت سطح اول و ۱۲۱ نفر از روسای مراکز بهداشت و مسئولین واحدهای ستادی جهت سطح دوم پرسشنامه را تکمیل نمودند. روایی پرسشنامه با تایید خبرگان و پایایی آن با استفاده از آزمون آلفای کرونباخ ۰/۹۱۰ تعیین گردید. داده ها با استفاده نرم افزار SPSS تحلیل شد. در مرحله دوم یا کیفی، نظر خبرگان در مورد شرایط موجود و ایده آل نظام سلامت در سطوح مورد مطالعه اخذ گردید و داده ها با استفاده از تکنیک تحلیل چارچوبی، تحلیل شد. در نهایت، الگوی ساختار سازمانی مطلوب تدوین و به روش دلفی تایید گردید.

یافته ها: ساختار سازمانی سطوح اول و دوم نظام ارائه مراقبت های بهداشتی در ایران مکانیکی می باشد. میزان رسمیت، پیچیدگی و تمرکز در سطح اول به ترتیب، ۶۸/۵، ۶۳/۶ و ۶۲/۷ درصد و در سطح دوم به ترتیب، ۶۸/۶، ۶۶ و ۶۱/۴ درصد بود. در مورد ابعاد محتوایی، هر دو سطح دارای اهداف و راهبرد بودند. هر دو سطح دارای محیط پویا، اندازه کوچک و فرهنگ سازمانی ضعیف بودند. تاثیر فناوری، بر سطح دوم بالا و بر سطح اول پایین بود. تخصصی بودن با نمره ۷/۹ از ۱۰، مهم ترین بعد از نظر پاسخ دهندگان در هر دو سطح بود. هم چنین، بر اساس نتایج مطالعه کیفی، شش تم و ۴۳ کد از مصاحبه ها اخذ گردید. این تم ها عبارتند از، قوانین و برنامه ها، واحدبندی، تصمیم گیری، ابعاد محتوایی، مدیریت نیروی انسانی، طرح پزشک خانواده.

نتیجه گیری: ساختار سازمانی موجود متناسب با اهداف و راهبردهای فعلی نظام سلامت به ویژه طرح پزشک خانواده نمی باشد. رسمیت و تمرکز بالا جزو ایرادات اصلی ساختار موجود بوده و بایستی کمتر شود. ضمن این که، توجه به موضوع مدیریت نیروی انسانی و ابعاد محتوایی مهمی مانند، فرهنگ سازمانی می تواند بهره وری سیستم را افزایش دهد.

کلید واژه ها: ساختار سازمانی، ابعاد ساختاری، ابعاد محتوایی، نظام ارائه خدمات بهداشتی و ایران